



Ste slišali za film Jima Jarmuscha *Noč na Zemlji*? Pet nočnih prizorov, vsak v drugem mestu, v različnih državah (Amerika, Italija, Francija in Finska). Pet dialogov med vožnjo v taksiju – pogovor med vozniki in strankami, ki si ne bi mogli biti bolj različni. Čeprav gre za dve popolnoma raznoliki deli, je sopostavitev omenjenega filma in knjige Gabriele Babnik zanimiv preblisk, h kateremu se bom vrnila na koncu. A če želite, ohranite to misel skozi branje recenzije in morda tudi skozi branje zgodb v zbirki

Nočne pokrajine

...

Pred bralcem se izriše sedem prizorov. Večinoma v temi, (pol)mraku ali v trenutkih neke posebne afriške ali slovenske svetlobe. Začne se z zgodbo, polno spominov na otroštvo, na partizanski aktivizem v mladosti in neizživetost, ki je posledica vojnih dogodkov in ruralne okolice, v katero se Mila, protagonistka prve zgodbe, ni znala vključiti. Občutki hrepenenja, želje po nadzoru, po gotovosti, ki prevevajo Milo, so značilnost tudi druge zgodbe – nočnega, med vožnjo odvijajočega se pogovora afriško-slovenskega para, Sare in Djibrila, ki se spopada z občutkom nepripadnosti. Vpletejo se raznovrstni predsodki malega mesta pred vsem drugačnim, pred temnopoltimi, istospolno usmerjenimi ali tistimi, ki so zaradi svojih želja, ciljev, hotenj, preveč izstopali. Razčiščevanje odnosa, ki je povezovalna tema zgodb, je osvežujoče netipično za sodobno slovensko kratko prozo – liki so, kljub prepričanosti v svoj prav, bolj pripravljeni prisluhni drugemu, ga razumeti. Knjigo preveva neka nedoločljiva neuresničenost, pa očitki in občutek, da ni tako, kot bi lahko bilo, kar jasno ubesedi tretja zgodba o dveh ženskah, hčeri in materi. Bolezen, smrt in nasilje so ozadje četrte zgodbe z Milanom in Lejlo, vprašanja o Bogu, veri in spolnosti in o (še več) predsodkih pa si zastavlja trinajstletni Vik, ki je pripovedovalec pete zgodbe. Nepričakovan premik iz Slovenije v Afriko in nato še skok v Anglijo uokviruje zadnji dve zgodbi o mladih starših, Rosani in Abdulaju in o študentki Ivani, ki vpletata motive temnopoltega moškega, prizadetega otroka, boleče neobčutljivosti in vključevanja v (tuje) okolje; prizora se osredotočata na ženski, ki želita najti svoje mesto, voditi svoje življenje in biti prepričani v svoje odločitve, brez varovalnega družinskega zaledja.

Razgledujemo se po afriško-(angleških-)slovenskih pokrajinah in razčlenjujemo zgoraj našete teme in motive, ki sem jih izpostavila tudi v naslovu recenzije in ki hkrati poimenujejo same zgodbe. Tovrstna motivika nam je sicer v veliki meri že znana in je (pre)večkrat predelana, a jo postavitev v drugačen in specifičen kronotop naredi svojstveno, nanjo pogledamo iz drugačnega, novega zornega kota, kar jo naredi zanimivo, kot je zanimiv paradoks, da avtorica v tako omejeni formi, kot je kratka proza, zapisuje dogajanja s povedmi, ki so dolge tudi po tretjino strani.

Dogajanje oziroma nekakšen tok zavesti protagonistov - fokalizatorjev, se pred nami razgrinja podrobno, gostobesedno, z elementi medbesedilnosti in z mnogimi aluzijami in nam ne pusti toliko prostora za lastno interpretacijo, kot je to značilno za sodobne kratke zgodbe, kjer ni vzrokov in posledic. Smiselno bi torej bilo, da na *Nočne pokrajine* ne lepimo oznake »kratka zgodba«. Ana Geršak je denimo našla primernejšo opredelitev: ravno zaradi številnih pojasnil in neke subtilne povezanosti sicer zelo raznolikih zgodb in likov je delo označila za fragmentarni roman.

Kar želim posebej izpostaviti so barve, njihov slikarski in atmosferski učinek. Lila, srebrna, vijolična, barva konjaka ali rumena, rdeča ... Vsaka ima v tem primeru svojo zgodbo. Ali obratno. Pogosta omemba barv bralca pripravi do tega, da se še sam bolj posveti detajlom. Hkrati barve poustvarjajo toplino, jo nadomeščajo v tistih odnosih, kjer je ni ter nakazujejo čustva protagonistov oziroma pripomorejo h karakterizaciji. Svetloba skupaj s to barvno paletto ustvarja vzdušje, razpoloženje in opisuje pokrajine – opisi pokrajin postanejo neločljiv del življenj, ki jih prebiramo in ki so, žal, mestoma zelo neprepičljivo predstavljena. Morda lahko to pripišemo profilom pripovedovalcev. Spoštujem avtoričino stališče, ki ga je delila z nami na literarnem večeru, posvečenemu njenemu opusu, da ne želi karakterizirati likov preko sloga, ker naj bi to delovalo prisiljeno, a ravno s tem pridevnikom bi lahko konec koncev označili nekatere dele zgodb, recimo razmišljanje dečka Vika. Vsi, kljub razlikam, govorijo z istim glasom, na podoben način, pozorni so na podobne detajle, kar pa, z oziroma na osebnost pripovedovalca, ni vedno na mestu. A tu je še druga plat razumevanja tovrstnega postopka: bralec *Nočnih pokrajin* lahko tem detajlom dodeli neko simbolno funkcijo, preko katere sledi zgodbam tako kot ženska,

ki je sledila naslovnemu psu prve (nekoliko stereotipno izpeljane) zgodbe,
Toro, najzvestejši pes

Le nekaj deset strani združuje ogromno snovi, tem in zgodb, ki niso enostavne, ki so preobširne, celo pretežke za tovrstno formo in slog Gabriele Babnik, ki nam želi veliko povedati, a se zdi, kot da ji zmanjka prostora. Posledično lahko zgodbe v taki obliki sprejmemo le, če se odločimo, da gre za slučajno ujete, kratke prizore; dogajanje posname kamera, ki zajame misli in vsa notranja občutja in se po nekaj trenutkih, morda ravno sredi dogajanja ali blizu zaključka, odmakne. Le na ta način lahko delo upraviči svojo gostobesednost, intenzivnost pojasnjevanja, detajliranja in, hkrati, nedokončanost, občutek, da nekaj manjka. Tehnika prizorov nas zopet spomni na (omenjeni) film. Tako *Noč na Zemlji* kot *Nočne pokrajine* izpostavita dejstvo, da je noč čas, ko si, po besedah Gabriele Babnik, povemo in zaupamo več kot navadno, ko razkrijemo občutja, ki jih čez dan, sprijaznjeni, uspešno skrivamo. Noč kot čas za dialog, pogovor z drugim, s samim sabo ali čas za (brezploden) sprehod po miselnih pokrajinah, po vijugah "kako bi bilo, če bi bilo".

Sara Prelesnik

{fshare id=1424}